Asker kommune

Saksframlegg

Arkivsak
24/14788-25

Saksbehandler
Mari Napstad Gabrielsen

Behandles av	**Møtedato**
Utvalg for samfunnstjenester	22.05.2025
Kommunestyret	10.06.2025

Kriterier for veier som kommunen skal ha ansvar for

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Vedlagte kriterier for kommunal vei vedtas.

2. Kommunedirektøren gis fullmakt til omklassifisering av veier i henhold til kriteriene.

1. Sammendrag

Etter en høringsrunde presenteres nå kriterier for kommunal vei sammen med fremgangsmåte for saksbehandling av omklassifiseringssaker.
Kriteriene skal legges til grunn ved vurdering av om en vei skal omklassifiseres.
Berørte private parter gis mulighet til å uttale seg, slik at alle relevante forhold rundt enkeltveier kommer frem.
Det foreslås at kommunedirektøren gis fullmakt til å omklassifisere vei, med hjemmel i vegloven og i henhold til de politisk vedtatte kriteriene.

Foreslåtte kriterier vil sammen med saksbehandling etter forvaltningsrettslige prinsipper, bidra til likebehandling og rett prioritering av offentlige midler.
Dersom det er tvil om hvordan kriteriene slår ut ved behandling av enkeltveier, vil sak bli forelagt utvalg for samfunnstjenester. Kommunedirektøren vil fortløpende rapportere resultatet av omklassifiseringssaker til utvalget.

2. Bakgrunn

Saken følger opp politisk vedtak fra høsten 2021, om å fremme en sak med kriterier for hva som er en kommunal vei i nye Asker kommune. Slike kriterier er

ønskelig, for å sikre forutsigbarhet og likebehandling ved utredning og saksbehandling av mulig omklassifisering. Kriteriene har vært på høring og presenteres nå etter at høringsinnspill er behandlet.

Tidligere behandling som er relevant for denne saken:

Kommunestyret 16.11.2021, Nedklassifisering og avslutning av kommunal drift av privateveier. Saken var en videreføring fra Røyken og Hurum kommuner. Her gjengis vedtakspunkt 4:

4. Kommunedirektøren bes om å fremme en ny sak om kriterier for hva som er en kommunal vei, gjeldende for hele Asker kommune. Disse må være politisk vedtatt før nye saker og søknader kan behandles politisk eller administrativt. Inntil slik sak er vedtatt, videreføres dagens praksis.

Kommunedirektøren informerer om at vedtakspunkt 3, der kommunen skulle gå i dialog med relevante parter i ti veier om kommunal drift, følges opp separat.

Forut for kommunesammenslåing og gråsonesaken, ferdigstilte gamle Asker i 2015-16 en sak om kriterier og nedtrapping av tilskudd til private velveier. Tilskuddsordningene er nå avviklet.

Kommunestyret 10.09.24, vedtak av «Temaplan samferdsel og mobilitet». Utdrag:

- *«Asker kommune skal ivareta vedlikeholdsplikten på kommunale veier og må derfor vite hva som er en kommunal vei. Det er behov for et klarere skille i hva som er kommunalt og privat veiansvar. Det skal også medføre at alle private veier i kommunen blir behandlet likt. Derfor skal det etableres noen prinsipper for skille mellom private og kommunale veier.»*

Utvalg for samfunnstjenester 28.11.24, høringssak. Forslag til kriterier for kommunal vei ble vedtatt lagt ut på høring, med frist 01.02.25.

3. Saksopplysninger

I de aller fleste tilfeller er det tydelig og klart hvilke veier som er offentlige og private. I noen få tilfeller er ansvarsforholdene uklare eller det kan være ulik behandling av ensartede veier. Utfordringen med dette - og årsaken til at denne saken fremmes - er i hovedsak:

- Likebehandlingsprinsippet: hvordan forklare at de fleste private veier dekker egne kostnader, mens noen veier av privat karakter får hjelp til dette av kommunen? Vilkårlig forskjellsbehandling kan bidra til å svekke tilliten til Asker kommune.

- Veibudsjettets formål: kommunens budsjett til veivedlikehold er begrenset og bør kun brukes på veier med en offentlig funksjon.

Valg av vurderingskriterier

Det er få rettslige føringer som gjelder veiklassifisering og det er i praksis kommunen som i tråd med grunnleggende forvaltningsrettslige regler fastsetter prinsippene for klassifisering av vei. Det er for Asker kommune valgt et sett kriterier for «veiens offentlige funksjon». Kriteriene har vært ute på høring. Kommunedirektøren mottok 19 høringsinnspill som har bidratt til å gjøre kriterier og beskrivelse bedre. Selve kriteriene er ikke endret i særlig grad, da innspillene ikke førte til behov for store endringer. I stedet er det gjort presiseringer i tilhørende beskrivelse, for å klargjøre hva som faller under de ulike kriteriene. Alle mottatte innspill, samt kommunedirektørens svar på hvert innspill, er vedlagt saken.

Kriterier for kommunal vei
Ved vurderingen av om en vei bør være privat eller kommunal, foretas en helhetsvurdering av veiens offentlige funksjon basert på følgende kriterier:

a. *Er veien et nødvendig ledd i et sammenhengende offentlig veinett?*
b. *Har veien særlig betydning som gjennomfartsvei for gående og syklende?*
c. *Er veien særlig brukt som gjennomfartsvei for biltrafikk?*
d. *Betjener veien flere boenheter enn minstekravet for offentlig vei i kommunens vei- og gatenormal?*
e. *Andre særlige hensyn som tilsier at veien har en offentlig funksjon.*

Se vedlegg 1 om kriterier for kommunal vei for en utdypende beskrivelse av hva som faller under kriteriene.

Saksbehandling og omklassifisering

Fremgangsmåte for saksbehandling
Vedlegg 5 om rutine for saksbehandling, inneholder grunnlag for saksbehandling. I forbindelse med første og andre kulepunkt under, vil det være dialog med de berørte:

- Helhetsvurdering av veiens offentlige funksjon basert på vedlagte kriterier
- Gjennomgang av avtaler og vilkår som angår veien
- Beslutning

Dersom en beslutning innebærer nedklassifisering av en vei, skal kommunen gi beboerne tilstrekkelig tid til å områ seg før ansvar for drift og vedlikehold overføres til privat veimyndighet, f.eks. et veilag.

Vilkår for oppklassifisering til kommunal vei

En vei som etter kriteriene vurderes å ha høy grad av offentlig funksjon, blir ikke automatisk tatt opp til kommunal drift og vedlikehold. Her trer følgende krav inn (tilsvarende reguleringsplanprosess):

- Reguleringsplan
- Opparbeidelse til riktig standard (vurdert av kommunal veimyndighet)
- Overføring av veigrunn (normalt etter vei- og gatenormalens bredder for lignende vei)

Dersom standard og kommunalt eierskap til grunn er ivaretatt, kan det i enkelttilfeller vurderes å utelate krav om regulering.

Fullmakt til omklassifisering av vei
Det fremmes forslag om at kommunestyret gir kommunedirektøren fullmakt til omklassifisering av enkeltveier etter politisk vedtatte kriterier. Ved en slik fullmakt vil kommunedirektøren ut ifra forvaltningsrettslige prinsipper, utrede og dokumentere hvilke beslutninger som gjøres. Dersom det oppleves at saksgangen ikke har fungert etter hensikt, kan kommunestyret trekke fullmakt, se også vedlegg 2.

- I Oslo kommune har administrasjonen ved Bymiljøetaten i dag fullmakt til å omklassifisere vei.
- I Asker kommune har landbruksforvaltningen lignende fullmakt for behandling av deling etter jordloven og konsesjonsloven. Her behandler administrasjonen saker etter politisk vedtatte prinsipper.

4. Kommunedirektørens vurdering

Å etablere like kriterier for hva som regnes som en kommunal vei i Asker kommune er både nødvendig og viktig. Dette er særlig relevant i en kommune som består av tre tidligere kommuner og fortsatt har spor av ulik praksis. Gode innspill i høringsprosessen har bidratt til å gjøre kriterier med beskrivelse enklere å forstå. Slik kriteriene nå foreligger, vil en kunne se noen fordeler og ulemper:

Fordeler:

- Ved å benytte kriterier for *veiens offentlige funksjon*, vil de aller fleste innbyggere oppleve at kommunen behandler veieiere rettferdig ut ifra *bruken av veien.*
- Kriteriene legger opp til en bred vurdering med fem kriterier for offentlig funksjon.
- Forhold som grunneierskap, regulering og tidligere inngåtte avtaler kommer inn i fase to, *etter* en ren vurdering av offentlig funksjon.

Ulemper:

- Fire av fem kriterier er *ikke* direkte målbare (f.eks. «mer enn 200 biler», «mindre enn 100 meter»). Direkte målbare kriterier kunne vært lettere å forstå. Samtidig er veier og områder i Asker så forskjellige, at det er tvil om felles grenser vil fungere. Det er uansett en helhetsvurdering basert på *alle* kriterier, som skal ligge til grunn for videre løsning.

I tillegg til kriteriene, vil det følge saksbehandling knyttet til avtaler og eventuelle vilkår for omklassifisering. Spesielt knyttet til oppklassifisering til kommunal vei, vil det være krav om regulering, standard og overføring av grunn. Kommunedirektøren mener at det er flere grunner til at dette er riktig å kreve. Det vil gjenspeile prisen for dem som tidligere har kjøpt bolig i vei som er opparbeidet til kommunal standard. Det var krav til utbygger/kjøper den gang. Dessuten skal kommunen kunne drifte og vedlikeholde veien på en effektiv måte, noe som krever rett standard og eierskap til grunn inkludert sideareal.

Kommunedirektøren ser at det kan være tungt og kostbart å regulere et område, og det foreslås derfor å åpne for unntak fra dette kravet. Dersom det ikke er spesielle forhold som tilsier at regulering er nødvendig, så anses dette kravet som det minst viktige av de tre vilkårene som stilles ved oppklassifisering.

Kravet om kommunalt eierskap til grunn derimot, må være et ufravikelig krav. Med kommunalt eierskap til kommunal vei, unngår kommunen i fremtiden å innhente tillatelser til å drive drift og vedlikehold på egen vei. Alle andre løsninger (bruksrett, vedlikeholdsrett etc.) setter kommunen i en svakere posisjon og vil kunne skape trenering og unødvendig kostbart vedlikehold i årene fremover.

En konsekvens av ovennevnte vilkår, vil kunne bli at veier likevel ikke oppklassifiseres. Det kan oppleves ubeleilig for beboere langs disse veiene. På den annen side har kommunen en stram økonomi som krever nøye budsjettprioriteringer. Det er derfor ikke mulig å påta seg ansvaret for veier som ikke oppfyller standardkravene og mangler nødvendig areal for kommunal drift og vedlikehold.

Ved et vedtak i tråd med innstillingen, vil kommunedirektøren starte vurderingen av veier med tanke på likebehandling og rett prioritering av offentlige midler. Prosessen vil ikke starte samtidig for alle veier, men vil gjennomføres gradvis, med vurdering av noen veier om gangen. Ved eventuell omklassifisering, skal berørte parter få beskjed i god tid og tilbud om veiledning ved behov.

Konsekvensen av å ikke innvilge fullmakt til omklassifisering, er at hver enkelt sak må vedtas i kommunestyret. Gjennom å vedta kriterier har man bestemt det prinsipielle, og lagt til rette for at administrasjonen kan behandle saker etter politisk vedtatte kriterier. Kommunedirektøren mener grunnlaget for ryddig og effektiv forvalting er lagt med dette forslaget.

Dersom det likevel skulle være tvil om hvordan kriteriene slår ut ved behandling av enkeltveier, vil sak bli forelagt utvalg for samfunnstjenester. Kommunedirektøren vil fortløpende rapportere resultatet av omklassifiseringssaker til utvalget.

FNs bærekraftsmål
Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene knyttet til FNs bærekraftsmål:

- Miljø: Bedre ivaretakelse av kommunale veier forlenger levetiden og kan avverge mer ressurskrevende inngrep.
- Økonomi: Kommunens budsjett til veivedlikehold bør brukes på veier med en offentlig funksjon.
- Sosiale forhold: Likebehandling av veieiere/innbyggere.

5. Konklusjon

Kommunedirektøren mener foreslåtte kriterier for kommunal vei vil sikre likebehandling og bidra til god prioritering av kommunens budsjetter. Videre vurderer kommunedirektøren det som hensiktsmessig og effektivt at saksbehandling av den enkelte vei følges opp av administrasjonen etter politisk vedtatt kriterier. Dersom det oppleves at saksgangen ikke fungerer etter hensikt, kan kommunestyret trekke fullmakt.

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

Kriterier for kommunal vei
Rettslig grunnlag
Høringsinnspill med kommentarer
Samtlige innspill
Rutine for saksbehandling